

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Piotr Prusinowski (przewodniczący)

SSN Krzysztof Rączka

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa G. K.
przeciwko Burmistrzowi Gminy P. i B. W.
o odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 10 kwietnia 2024 r.,
skargi kasacyjnej powódki od postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu
z dnia 12 grudnia 2022 r., sygn. akt V Pz 29/22,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Opolu, postanowieniem z dnia 12 grudnia 2022 r., w sprawie z powództwa G. K. przeciwko Burmistrzowi Gminy P. i B. W. o odszkodowanie, oddalił zażalenie powódki na postanowienie Sądu Rejonowego w Opolu z dnia 5 sierpnia 2022 r. umarzające postępowanie.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że postępowanie w sprawie zostało zawieszone na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. ze względu na niesprecyzowanie żądania przez pełnomocnika powódki, co wynika z treści zarządzenia (zobowiązania) z dnia 22 grudnia 2021 r. Wskazał, że tego rodzaju postanowienie podlega odrębnemu zaskarżeniu na podstawie art. 394 § 1 pkt 5 k.p.c., jednak żadna ze stron procesu nie wniosła zażalenia. Umorzenie postępowania postanowieniem z dnia 5 sierpnia 2022 r. ma swoje źródło w art. 182 § 1 pkt 1 k.p.c., z którego wynika, że sąd umarza postępowanie zawieszone z przyczyn wskazanych w art. 177 § 1 pkt 5 i 6 k.p.c., jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu trzech miesięcy od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania.

Dalej Sąd Okręgowy podkreślił, że pomiędzy datą wydania postanowienia o zawieszeniu a datą wydania postanowienia o umorzeniu postępowania powódka oraz jej pełnomocnik nie podjęli żadnej aktywności procesowej, w szczególności nie złożyli wniosku o podjęcie postępowania. Podnoszona w zażaleniu kwestia rzekomego braku podstaw do zawieszenia postępowania nie ma znaczenia na tym etapie, bowiem, jak wyżej wskazano, postanowienie o zawieszeniu podlega odrębnemu zaskarżeniu i w związku z tym, że strona nie wniosła zażalenia, nie ma możliwości kwestionowania zasadności tego postanowienia; umorzenie postępowania stało się automatyczne wobec braku wniosku o jego podjęcie w wyżej opisanymi terminie.

Powódka zaskarżyła postanowienie Sądu Okręgowego skargą kasacyjną i zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, tj.:

1. art. 182 § 1 zdanie pierwsze k.p.c., mające istotny wpływ na wynik sprawy, przez uznanie, że przy umarzaniu postępowania zawieszonego z przyczyn wskazanych w art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c., jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu trzech miesięcy od daty postanowienia o zawieszeniu, sąd nie bada, czy przyczyna wskazana w postanowieniu o zawieszeniu postępowania rzeczywiście istniała;

2. art. 180 § 1 *in principio* k.p.c., mające istotny wpływ na wynik sprawy, przez jego niezastosowanie i niepodjęcie postępowania z urzędu wobec braku przesłanek uzasadniających zawieszenie postępowania w

sprawie, z uwagi na to, że Sąd wielokrotnie w analizowanej sprawie wzywał powódkę i pełnomocników ustanawianych dla niej z urzędu do sprecyzowania roszczenia oraz jej aktualnego stanowiska w sprawie, co było sukcesywnie czynione, a czego następstwem była okoliczność, że w analizowanej sprawie nie istniały takie wątpliwości co do treści roszczenia, które uniemożliwiałyby nadanie sprawie biegu (a zatem nie zaistniała w rzeczywistości przyczyna, dla której postępowanie zawieszono);

3. art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c., mające istotny wpływ na wynik sprawy, przez jego niezastosowanie wyrażające się w tym, że sygnalizowany przez Sąd pierwszej instancji brak (po raz kolejny) sprecyzowania roszczenia w istocie nie stanowił przeszkody do nadania sprawie biegu;

4. art. 177 § 1 pkt 5 k.p.c., mające istotny wpływ na wynik sprawy, przez jego niezastosowanie wyrażające się w tym, że błędnie, opierając się wyłącznie na wykładni literalnej, dokonano interpretacji pisma powódki z dnia 2 lutego 2022 r. co do tego, że wnosi ona o zawieszenie postępowania, podczas gdy intencją powódki było w rzeczywistości przedłużenie terminu sądowego tak, aby mogła ona uzyskać czas potrzebny do nawiązania kontaktu z pełnomocnikiem oraz udzielenia odpowiedzi na zobowiązanie Sądu.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Problematyka dopuszczalności badania przez sąd umarzający postępowanie na podstawie art. 182 § 1 k.p.c. prawidłowości postanowienia o zawieszeniu postępowania jako przesłanki uzasadniającej jego umorzenie rodzi szereg wątpliwości interpretacyjnych, Ustawodawca, nowelizując kodeks postępowania cywilnego ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469 ze zm.), nie przesądził

normatywnie, czy przed umorzeniem zawieszonego postępowania w sprawie sąd bada bądź nie bada, czy przyczyna wskazana w prawomocnym postanowieniu o zawieszeniu postępowania rzeczywiście istniała.

W ramach nurtu orzecznictwa opowiadającego się za niedopuszczalnością badania przy umorzeniu postępowania, czy przyjęta przyczyna zawieszenia rzeczywiście istniała, wysuwa się argument o wiążącym, zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c., charakterze prawomocnego postanowienia o zawieszeniu postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1998 r., II CKN 713/98, OSP 1999 nr 10, poz. 176; z dnia 7 lutego 2003 r., III CK 276/02, LEX nr 1131007; z dnia 18 czerwca 2004 r., II CK 383/03, LEX nr 1265555; z dnia 9 lutego 2006 r., V CK 457/05, z dnia 4 marca 2008 r., IV CSK 342/07, LEX nr 1427754). Stwierdzano przy tym, że jeżeli postanowienie o zawieszeniu postępowania (apelacyjnego) nie było zaskarżalne, z tego względu, że zostało wydane przez sąd drugiej instancji, to kontrola prawidłowości zawieszenia postępowania może nastąpić w trybie art. 380 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 397 § 2 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2015 r., I CZ 62/15, LEX nr 1766002).

W opozycji do tego poglądu przedstawiane jest stanowisko, że akceptacja procesowych następstw nieprawidłowego zawieszenia postępowania, wywodzona z prawomocności formalnej i mocy wiążącej postanowienia o zawieszeniu, stanowiłaby nadmierny formalizm, skutkujący pozbawieniem strony prawa do rozpoznania sprawy. Pozostawienie sprawy w stanie spoczywania jest wyjątkiem od obowiązku sprawnego rozpoznawania spraw sądowych (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), a umorzenie postępowania jest wyjątkiem od obowiązku merytorycznego rozpoznania sprawy i nie może być rozciągane na wypadki niewymienione w ustawie. W konsekwencji umorzenie postępowania może mieć miejsce, jeżeli wystąpiły ustawowe przyczyny uzasadniające zawieszenie postępowania (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2017 r., II UK 14/16, LEX nr 2294400; postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2018 r., IV CZ 70/18, LEX nr 2594064; z dnia 24 kwietnia 2015 r., II CZ 14/15, LEX nr 1744197; z dnia 4 czerwca 2014 r., II CSK 561/13, OSP 2014 nr 12, poz. 117; z dnia 6 października 2010 r., II CSK 170/10, LEX nr 1383263; z dnia 25 marca 2010 r., I CSK 252/09, LEX nr 578129; z dnia 4 września 2008 r., IV CSK 213/08, OSNC-ZD 2009 nr 1, poz. 23;

z dnia 12 grudnia 1997 r., II CKU 121/97, LEX nr 32507; uchwały Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 1985 r., III CZP 8/85, LEX nr 8708 i z dnia 25 lutego 1985 r., III CZP 86/84, OSNCP 1985 nr 11, poz. 168) oraz strona, na którą nałożono, na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c., obowiązek dokonania czynności, mogła i powinna mu uczynić zadość (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2015 r., III CSK 171/15, LEX nr 1801542).

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną opowiada się za drugim stanowiskiem wyrażonym w judykaturze, co na kanwie stanu faktycznego tej sprawy oznacza, że w przypadku, gdy postępowanie zostało zawieszone w związku z niewykonaniem przez powoda tzw. „innych zarządzeń” w rozumieniu art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. i upłynął ustawowy termin, określony w art. 182 § 1 pkt 1 k.p.c. na zgłoszenie wniosku o podjęcie postępowania, sąd przed wydaniem postanowienia o umorzeniu postępowania w sprawie jest obowiązany zbadać, czy rzeczywiście zaistniała wskazana w postanowieniu o zawieszeniu postępowania przyczyna, tj. czy niewykonanie przez powoda zarządzenia uniemożliwiało nadanie sprawie dalszego biegu. Jakkolwiek z literalnego brzmienia art. 182 § 1 pkt 1 k.p.c. taki obowiązek nie wynika, ale należy go wyprowadzić z wykładni art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz z przepisów regulujących charakter i skutki postanowień o zawieszeniu postępowania i o umorzeniu postępowania w sprawie. W przeciwieństwie do postanowienia o zawieszeniu postępowania, postanowienie o umorzeniu postępowania w sprawie jest orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie, co z mocy art. 182 § 2 zdanie pierwsze w związku z art. 182 § 1 k.p.c. oznacza, że pozew w takiej sprawie nie wywołuje żadnych skutków, które ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa. W konfrontacji z konstytucyjną zasadą prawa strony do sądu, zasada związania prawomocnym postanowieniem o zawieszeniu postępowania niekończącym postępowania w sprawie, jako przesłanką do wydania postanowienia kończącego postępowanie w sprawie, musi ustąpić. Konstytucyjne prawo do sądu oznacza nie tylko prawo do wszczęcia postępowania przed sądem, ale także prawo do właściwie ukształtowanej procedury sądowej, zgodnej z wymogami między innymi sprawiedliwości oraz prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia przez sąd.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., o kosztach postępowania kasacyjnego zgodnie z art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c., art. 391 § k.p.c.

[SOP]

[ms]